

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN FÖR
OBDUKTIONSPREPARATOR
2009**

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN FÖR OBDUKTIONSPREPARATOR
2009**

© Utbildningsstyrelsen 2009

Edita Prima Oy

Helsingfors 2009

ISBN 978-952-13-4256-1 (häft.)

ISBN 978-952-13-4257-8 (pdf)

21.9.2009

44/011/2009

Examenskommissionerna inom branschen
Arrangörerna av yrkesinriktad utbildning
och yrkesinriktad vuxenutbildning inom branschen
Läroavtalscentralerna

Giltighetstid: **Fr.o.m. 1.10.2009 tillsvidare**

Rätten att meddela föreskriften följer av:
L 631/1998 13 § 2 mom

Upphäver föreskrift

-

Ändrar föreskrift

-

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN FÖR OBDUKTIONSPREPARATOR

Utbildningsstyrelsen har beslutat om grunderna för yrkesexamen för obduktionspreparator. Examensgrunderna ska iakttas fr.o.m. 1.10.2009.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

När utbildning som förbereder för en fristående examen anordnas, beslutar utbildningsanordnaren om innehållet i utbildningen och ordnandet av utbildningen i enlighet med examensgrunderna. Den som deltar i utbildningen skall som en del av utbildningen beredas möjlighet att avlägga en fristående examen.

Generaldirektör TIMO LANKINEN
Timo Lankinen

Undervisningsråd AIRA RAJAMÄKI
Aira Rajamäki

Bilaga Grunderna för yrkesexamen för obduktionspreparator 2009

INNEHÅLL

Kapitel 1

FRISTÅENDE EXAMINA	7
1.1 Anordnande av fristående examina	7
1.2 Avläggande av fristående examen.....	7
1.3 Grunderna för fristående examen	7
1.4 Personlig tillämpning i fristående examen	8
1.5 Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen	8
1.6 Betyg	8
1.7 Utbildning som förbereder för fristående examen	9

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN FÖR OBDUKTIONSPREPARATOR.....	9
Examensdelarna	9

Kapitel 3

KRAVEN PÅ YRKESSKICKLIGHET I YRKESEXAMEN FÖR OBDUKTIONSPREPARATOR OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN	10
--	----

A. OBLIGATORISKA EXAMENSDELAR

3.1 Grunder för obduktionsarbetet.....	10
a) Krav på yrkesskicklighet.....	10
b) Föremål och kriterier för bedömningen	10
c) Sätt att påvisa yrkesskickligheten	14
3.2 Åtgärder före en obduktion.....	14
a) Krav på yrkesskicklighet	14
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	14
c) Sätt att påvisa yrkesskickligheten	16
3.3 Åtgärder under en obduktion.....	16
a) Krav på yrkesskicklighet	16
b) Föremål och kriterier för bedömningen.....	16
c) Sätt att påvisa yrkesskickligheten	18
3.4 Åtgärder efter en obduktion	19
a) Krav på yrkesskicklighet	19
b) Föremål och kriterier för bedömningen.....	19
c) Sätt att påvisa yrkesskickligheten	20

B. VALFRIA EXAMENSDELAR

3.5 Obduktionsarbete i speciella situationer och förhållanden.....	21
a) Krav på yrkesskicklighet	21
b) Föremål och kriterier för bedömningen.....	21
c) Sätt att påvisa yrkesskickligheten	22

3.6	Specialtekniker vid obduktionsarbete	23
	a) Krav på yrkesskicklighet	23
	b) Föremål och kriterier för bedömningen.....	23
	c) Sätt att påvisa yrkesskickligheten	24

BILAGA

Beskrivning av yrkesområdet och yrkesskickligheten för dem som har avlagt yrkesexamen för obduktionspreparator	25
---	----

Kapitel 1

FRISTÅENDE EXAMINA

1.1 Anordnande av fristående examina

Examenskommissionerna som tillsätts av Utbildningsstyrelsen och består av representanter för arbetsgivare, arbetstagare, lärare och vid behov självständiga yrkesutövare ansvarar för anordnandet och övervakningen av fristående examina samt utfärdar examensbetyg. Examenskommissionerna gör ett avtal om anordnande av fristående examina med utbildningsanordnarna och vid behov med andra sammanslutningar och stiftelser. Fristående examina kan inte anordnas utan giltigt avtal med examenskommissionen.

1.2 Avläggande av fristående examen

Fristående examen avläggs genom att examinanderna vid examenstillfällena i praktiska arbetsuppgifter påvisar det kunnande som förutsätts i examensgrunderna. Varje examensdel ska bedömas skilt för sig. Bedömningen görs som ett samarbete mellan representanter för arbetsgivare, arbetstagare och undervisningssektorn. Inom branscher där det är vanligt med självständiga yrkesutövare tas även denna part i beaktande vid valet av bedömare. Bedömningen godkänns slutligen av examenskommissionen. Examensbetyg kan beviljas då examinanden har avlagt alla examensdelar som krävs med godkänt vitsord.

1.3 Grunderna för fristående examen

I examensgrunderna fastställs vilka delar och eventuella kompetensområden som hör till examen, uppbyggnaden av examen, den yrkesskicklighet som krävs i de olika examensdelarna, bedömningsgrunderna (målen och kriterierna för bedömningen) samt sätten att påvisa yrkesskicklighet.

En examensdel utgör ett delområde inom yrket som går att avskilja från den naturliga arbetsprocessen till en självständig helhet som kan bedömas. Kraven på yrkesskicklighet som beskrivs i de olika examensdelarna koncentrerar sig på de centrala funktionerna och verksamhetsprocesserna inom yrket samt på yrkespraxis inom den aktuella branschen. De omfattar även färdigheter som allmänt behövs i arbetslivet, till exempel sociala färdigheter.

Målen och kriterierna för bedömningen är härledda ur kraven på yrkesskicklighet. Målen för bedömningen anger de kunskapsområden som man vid bedömningen fäster särskild vikt vid. Definitionen av dessa mål underlättar också bedömningen av den aktuella arbetsprocessen. Bedömningen ska täcka alla de mål för bedömning som beskrivs i examensgrunderna. Kriterierna för bedömningen bestämmer den kvalitativa och kvantitativa nivån på en godkänd prestation.

Sätten att påvisa yrkesskicklighet innehåller preciserande anvisningar om avläggandet av examen. Yrkesskickligheten påvisas i allmänhet i autentiska arbetsuppgifter. Sätten att påvisa yrkesskicklighet kan innehålla direktiv för bl.a. hur en examensprestation vid behov kan kompletteras så att alla krav på yrkesskicklighet blir beaktade.

1.4 Personlig tillämpning i fristående examen

Utbildningsstyrelsen har utfärdat en särskild föreskrift om personlig tillämpning.

1.5 Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen

Vid bedömning av yrkesskickligheten är det viktigt att ingående och noggrant granska hur examinanderna visar att de kan det som examensgrunderna förutsätter i kraven på yrkesskicklighet för den aktuella examensdelen. Vid bedömningen tillämpas de bedömningskriterier som fastställts i examensgrunderna. Bedömarna ska mångsidigt använda sig av olika och i första hand kvalitativa bedömningsmetoder. Används endast en metod, blir resultatet inte nödvändigtvis tillförlitligt. Vid bedömningen beaktas bransch- och examensspecifika särdrag i enlighet med examensgrunderna. Om examinanderna har tillförlitliga utredningar om tidigare påvisat kunnande, granskar bedömarna hur de motsvarar kraven på yrkesskicklighet i examensgrunderna. Bedömarna föreslår för examenskommissionen att kunnandet erkänns som en del av examensprestationen. Examenskommissionen fattar det slutliga beslutet om erkännande av tidigare påvisat kunnande som tillförlitligt utretts.

Bedömning av yrkesskicklighet är en process där insamling av bedömningsmaterial och dokumentering av bedömning spelar en viktig roll. Representanter för arbetslivet och lärare gör på trepartsbasis en noggrann och mångsidig bedömning. Examinanderna ska klart och tydligt få veta hur bedömningsgrunderna tillämpas i deras eget fall. De ska också ges möjlighet att själva bedöma sina prestationer. Examensarrangören gör upp ett bedömningsprotokoll över examensprestationen för den aktuella examensdelen som undertecknas av bedömarna. Till en bra bedömningsprocess hör också att efter detta ge examinanderna respons på prestationerna. Det slutliga bedömningsbeslutet fattas av examenskommissionen.

Bedömare

De personer som bedömer examinandernas yrkesskicklighet ska ha god yrkeskunskap inom det aktuella området. Examenskommissionen och examensarrangören kommer överens om bedömarna i avtalet om anordnande av fristående examen.

Rättelse av bedömning

Examinanderna kan inom lagstadgad tid anhålla om rättelse av bedömning av den examenskommission som ansvarar för den aktuella examen.

En skriftlig begäran om rättelse riktas till examenskommissionen. Examenskommissionen kan efter att ha hört bedömarna besluta om en ny bedömning. Det går inte att genom besvär anhålla om ändring av examenskommissionens beslut som gäller rättelse av bedömning.

1.6 Betyg

Examenskommissionen beviljar examensbetyg och betyg för en eller flera avlagda examensdelar. Betyg över deltagande i förberedande utbildning ges av utbildningsanordnaren. Utbildningsstyrelsen har utfärdat direktiv om vilka uppgifter som ska framgå ur betyg för fristående examina, utbildning som förbereder för fristående examen och läroavtalsutbildning.

Betyg för en eller flera examensdelar ges på begäran. Examensbetyget, liksom betyget för en eller flera avlagda examensdelar, undertecknas av en representant för examenskommissionen och en representant för examensarrangören.

En anteckning om avlagd fristående examen i ett av Utbildningsstyrelsen godkänt yrkesbevis är ett intyg över avlagd examen som är jämförbart med ett examensbetyg. Examensarrangören skaffar och undertecknar yrkesbeviset. Yrkesbeviset är avgiftsbelagt för examinandem.

1.7 Utbildning som förbereder för fristående examen

Det går inte att ställa förhandsvillkor i fråga om utbildning för dem som deltar i fristående examina. Examina avläggs ändå huvudsakligen i samband med förberedande utbildning.

Förberedande utbildning ska anordnas i enlighet med examensgrunderna. Utbildningen och examenstillfällena ska planeras utgående från examensdelarna. Den som deltar i utbildning som förbereder för fristående examen ska ges möjlighet att delta i examenstillfällena och avlägga fristående examen som en del av utbildningen.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN FÖR OBDUKTIONSPREPARATOR

Examensdelarna

Beskrivningarna av de krav på yrkesskicklighet som ingår i grunderna för yrkesexamen för obduktionspreparator har gjorts upp för examinandem som ska ha minst det kunnande som krävs i grundexamen inom hälsovårdsbranschen, närvårdare eller i en examen inom hälsovårdsbranschen på andra stadiet eller tillräckligt kunnande som har skaffats genom arbetsplatsutbildning.

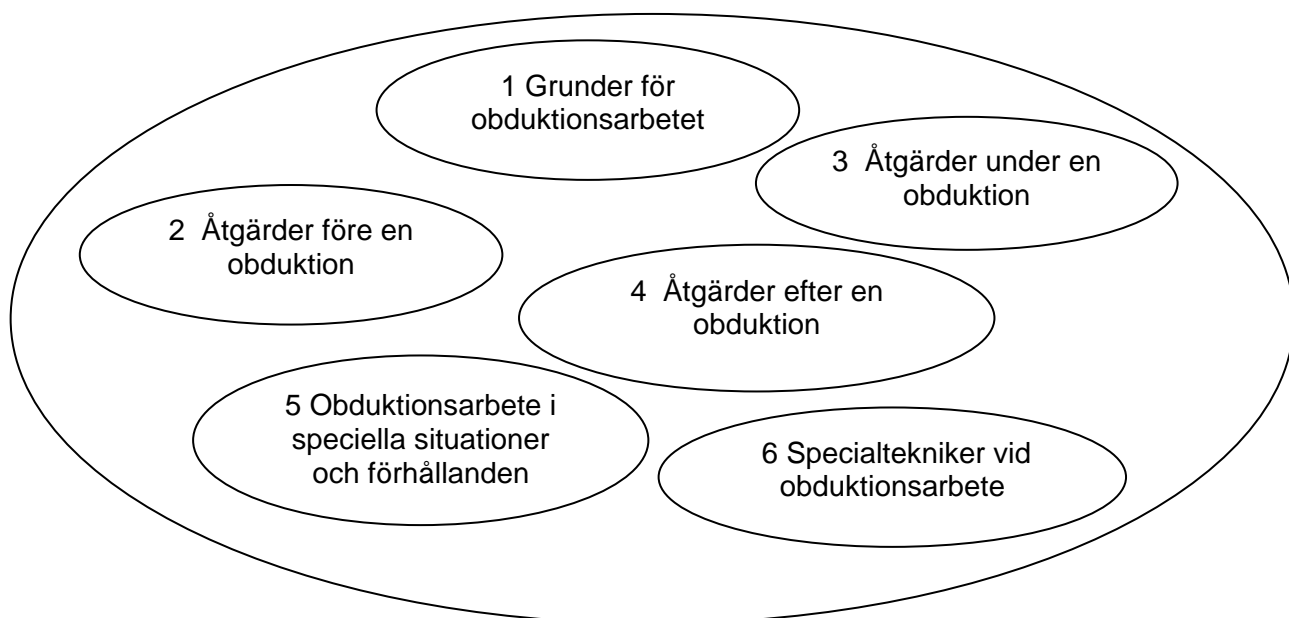
Yrkesexamen för obduktionspreparator består av fyra (1–4) obligatoriska examensdelar och två valfria delar (5–6). Examen är klar då examinandem har avlagt alla fem examensdelar med godkänt vitsord.

De obligatoriska delarna är:

- 1 Grunder för obduktionsarbetet
- 2 Åtgärder före en obduktion
- 3 Åtgärder under en obduktion
- 4 Åtgärder efter en obduktion

De valfria delarna är:

- 5 Obduktionsarbete i speciella situationer och förhållanden
- 6 Specialtekniker vid obduktionsarbete

Figur 1 Delarna i yrkesexamen för obduktionspreparator

Kapitel 3

KRAV PÅ YRKESKICKLIGHET OCH GRUNDER FÖR BEDÖMNING I FRÅGA OM YRKESEXAMEN FÖR OBDUKTIONSPREPARATOR

A. OBLIGATORISKA EXAMENSDELAR

3.1 Grunder för obduktionsarbetet

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Föremål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden känner till de författningar och den lagstiftning som gäller yrkespersoner inom hälsovårdsbranschen och obduktionsarbete samt de rekommendationer som styr verksamheten och kan iaktta dem i sitt eget arbete .</p>	<p>Iakttagande av lagstiftning Examinanden iakttar i sitt arbete de lagar, förordningar och myndighetsanvisningar som gäller inom yrkesområdet samt de etiska principerna inom social- och hälsovårdsbranschen.</p> <p>Examinanden känner till följande lagar, förordningar, bestämmelser och anvisningar:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Social- och hälsovårdsministeriets förordning om dödsriterierna (27/2004) – Konstaterande av människans död. En guide för hälso- och sjukvårdspersonalen (Social- och hälsovårdsministeriet 2004) – Lag om utredande av dödsorsak (459/1973) – Förordning om utredande av dödsorsak (948/1973) – medicinalstyrelsens cirkulär Utredning av dödsorsak (1789/82) – Social- och hälsovårdsministeriets förord-

	<p>ning om upprättande av journalhandlingar samt om förvaring av dem och annat material som hänför sig till vård (99/ 2001, SHM guide 2001:3)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lag om användning av mänskliga organ och vävnader för medicinska ändamål (101/2001) – lag om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) och förordning om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (564/1994) – lag om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård (1505/1994) och förordning om produkter och utrustning för hälso- och sjukvård (1506/1994) – lag om smittsamma sjukdomar (583/ 1986) och förordning om smittsamma sjukdomar (786/1986) – arbetarskyddslag (738/2002) <ul style="list-style-type: none"> • håller sig à jour med de ändringar som görs i de lagar och författningar som reglerar obduktionsverksamheten.
<p>Examinanden har satt sig in i organisationen och verksamhetsmodellerna inom obduktionsverksamheten i den omfattning som arbetsuppgifterna kräver och har bildat sig en uppfattning om den egna rollen och sitt ansvar i verksamheten.</p>	<p>Kännedom om obduktionsverksamhetens organisation</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till obduktionsverksamhetens organisation och organisationens struktur, grundläggande uppgift och verksamhetsprinciper • känner till vilka uppgiftsområden som hör till de sakkunniga och de samarbetspartner som är viktigast med tanke på obduktionsarbetet • deltar i en arbetsgrupps eller ett teams arbete och följer de erhållna instruktionerna • utför sitt arbete så att det bidrar till att man når målen och att verksamheten håller hög kvalitet, att arbetsklimatet och de personliga relationerna är goda och att kundservicen är god • förstår verksamhetsprinciperna för obduktionsarbetet vid arbete med polisen och iakttar dem • känner till arbetsplatsens verksamhetsprinciper när det gäller anhöriga och begravningsbyråer och iakttar dem

<p>Examinanden kan motivera sina åtgärder med tillförlitlig kunskap.</p>	<p>Behärskande av kunskapsunderlaget för obduktionsarbetet</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • redogör för vilken betydelse de anatomiska och patofysiologiska förändringarna i en avliden har vad gäller obduktionstekniken och losstagningen av organ hos avlidna i olika åldrar, hos personer som avlidit av olika sjukdomar och av olika skador • behärskar de centrala begrepp som används inom obduktionsarbetet och den medicinska terminologi som behövs i arbetet • har kunskap om den medicinska och den rättsmedicinska obduktionen • kan de mikrobiologiska grundbegreppen, de faktorer som inverkar på smitta och förebyggandet av smittspridning i de olika faserna av obduktionsarbetet och iakttar principerna för förebyggande av smittor • känner till de säkerhetsprinciper som gäller vid användning av strålning och förebygger strålningsskador i sitt arbete • känner till principerna för ergonomiskt arbete och iakttar dem • känner till de kemiska riskfaktorerna förenade med obduktionsarbete och bekämpar dem i sitt arbete • känner till undersökningsmetoder och laborietekniker som används i obduktionsverksamhet • kan grunderna i krispsykologi och förstår faserna i sorgprocessen • känner till seder och bruk i samband med död inom olika trossamfund och kulturer
<p>Examinanden kan bedöma sitt kunnande och utveckla sin yrkesskicklighet.</p>	<p>Bedömning av sin yrkesskicklighet och identifiering av utvecklingsbehov</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer realistiskt sin kunskap om grunderna i obduktionspreparatorns yrke och vet sina gränser i fråga om kunnandet och handlar ansvarsfullt inom dessa gränser • fastställer sina utvecklingsbehov och planerar sin utveckling utifrån behovet <p>Mottagning av feedback</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar emot feedback på ett professionellt sätt

<p>Examinanden arbetar enligt grunderna i kvalitetsarbetet inom medicinsk och rättsmedicinsk obduktionsverksamhet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • förstår feedbackens betydelse när det gäller att utveckla sin yrkesskicklighet <p>Handledning och kommunikation Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • är tydlig och saklig vid introduktion, handledning och information • tar inom gränserna för det egna uppgiftsområdet ansvar för kommunikationen • kan utarbeta skriftliga arbetsinstruktioner eller meddelanden som är tydliga och förståeliga <p>Behärskande av servicesituationer Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utför sitt arbete med respekt för den avlidne och dennes anhöriga och sköter servicen på ett trovärdigt, pålitligt, tryggt, jämlikt och enhetligt sätt • hänvisar vid behov den avlidnes anhöriga och närstående till krishjälp <p>Färdigheter i sökning och hantering av information i fråga om utveckling av den egna yrkesskickligheten Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • skaffar fackkunskap och använder då olika informationskällor • bedömer kritiskt informationskällorna och deras bruksvärde i sitt arbete • använder ett textbehandlingsprogram, e-post och internet för sökning, hantering och delning av information • använder arbetsenhetens patientdatasystem för sökning och dokumentering av information <p>Kvalitetsmedvetet arbete Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till grunderna i kvalitetsarbetet inom obduktionsverksamheten på sin arbetsplats • förstår begreppet kvalitetsarbete och dess betydelse som utgångspunkt vid utveckling av arbetet • främjar med sina egna handlingar kvaliteten på obduktionsarbetet och deltar i kvalitetsarbetet enligt sitt ansvarsområde och rapporterar kvalitetsavvikelser
--	---

c) Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten i examensdelen Grunder för obduktionsarbetet påvisas och bedöms i autentiska arbetssituationer. Inrättningar och enheter där medicinska och/eller rättsmedicinska obduktioner kan utföras är lämpliga för påvisandet och bedömningen av yrkesskickligheten. Vid behov kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten på det sätt som man redogör för i planen för anordnandet av fristående examen och som examenskommissionen har godkänt.

Bedömningen ska genomföras enligt trepartsprincipen i samarbete mellan arbetsgivar- och arbetstagarparter samt representanter för undervisningssektorn. Examenskommissionen fastställer kraven på bedömarens kompetens. Examinandens självvärdering utgör en väsentlig del av bedömningen. De bedömda prestationerna ska antecknas och examinanderna ska få feedback på dem omedelbart efter bedömningen.

3.2 Åtgärder före en obduktion

A) Krav på yrkesskicklighet	B) Föremål och kriterier för bedömningen
Examinanden handlar planmässigt, etiskt och ansvarsfullt i sina arbetsuppgifter vid mottagning och förvaring av den avlidne.	<p>Mottagning och förvaring av avlidna Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• iakttar arbetsenhetens anvisningar om mottagning eller hämtning av den avlidne från olika avdelningar• sköter om att den avlidne registreras vid mottagning i de lokaler där avlidna förvaras och väljer en ändamålsenlig förvaring för den avlidne <p>Handledning av och rådgivning till anhöriga och andra samarbetspartner Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• handleder anhöriga och ger dem råd i frågor som gäller identifiering av den avlidne, utredning av dödsorsaken, överlåtande och begravning.• samarbetar med anhöriga och andra samarbetspartner och ger dem handledning vid behov• iakttar principerna för god praxis
Examinanden behärskar förberedelserna inför en obduktion och kan handla i överensstämmelse med olika typer av begäran om obduktion eller enligt förordnanden och inom gränserna för det egna ansvarsområdet.	<p>Att sätta sig in i en begäran om obduktion och i polisens förordnande om obduktion Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none">• förstår en begäran om obduktion och ett förordnande som polisen har gett samt patientjournalens betydelse och iakttar dessa både vid medicinska och vid rättsmedicinska obduktioner

	<ul style="list-style-type: none"> • sätter sig in i de dokument som gäller den avlidne och drar utifrån dem slutsatser om obduktionen inom det egna ansvarsområdet • kommer överens med obducenten om vilken obduktionsteknik som ska användas <p>Att ordna arbetsmiljön Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • säkerställer säkerheten, ändamålsenligheten och funktionsdugligheten i arbetsmiljön i enlighet med kraven och ser också till att ergonomin i arbetsmiljön är bra • tar fram de behövliga instrumenten och apparaterna och ser till att det finns tillräckligt med behövliga provtagningsverktyg • klär sig i ändamålsenliga skyddskläder • ser till att de andra som deltar i obduktionen har ändamålsenliga skyddskläder <p>Förberedelser inför obduktionen Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontrollerar den avlidnes identitet • förstår betydelsen av vägning och mätning av den avlidne och kan utföra dem • förstår skillnaderna mellan olika obduktioner vad gäller hur den avlidne ska avklädas och beaktar dem • iakttar arbetsplatsens praxis vid förteckning, förvaring och överlämnande av den avlidnes värdeföremål och kläder vid behov i samarbete med polisen • förflyttar den avlidne på ett ergonomiskt korrekt sätt • gör de nödvändiga dokumenteringarna och sörjer för behövlig information <p>Handledning av studerande</p> <ul style="list-style-type: none"> • handleder olika grupper av studerande på ett målinriktat och professionellt sätt.
<p>Examinanden kan bedöma sitt kunnande och utveckla sin yrkesskicklighet.</p>	<p>Bedömning av sin yrkesskicklighet och identifiering av utvecklingsbehov Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer sitt kunnande realistiskt, vet sina gränser vad gäller kunnandet och handlar ansvarsfullt inom ramarna för dem • fastställer sina utvecklingsbehov och planerar sin utveckling utifrån behoven

c) Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten i examensdelen Åtgärder före en obduktion påvisas och bedöms i autentiska arbetssituationer. Inrättningar och enheter där medicinska och/eller rättsmedicinska obduktioner kan utföras är lämpliga för påvisandet och bedömningen av yrkesskickligheten. Yrkesskickligheten kan påvisas och bedömas i miljöer som har angivits i planen för anordnandet av fristående examen, det vill säga den plan som utbildningsanordnaren har gjort upp och examenskommissionen godkänt. Vid behov kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten på det sätt som man redogör för i planen för anordnandet av fristående examen och som examenskommissionen har godkänt.

Bedömningen ska genomföras enligt trepartsprincipen i samarbete mellan arbetsgivar- och arbetstagarparter samt representanter för undervisningssektorn. Examenskommissionen fastställer kraven på bedömarens kompetens. Examinandens självvärdering utgör en väsentlig del av bedömningen. De bedömda prestationerna ska antecknas och examinanderna ska få feedback på dem omedelbart efter bedömningen.

3.3 Åtgärder under en obduktion

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Föremål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan utföra ytliga undersökningar av avlidna.	Utförande av ytliga undersökningar av avlidna Examinanden <ul style="list-style-type: none">• förstår den ytliga undersökningens betydelse vid olika obduktioner och assisterar vid dem• beaktar sjukvårdsutrustningen och de övriga betydelsefulla yttre faktorerna, kontrollerar var de finns hos den avlidne och rapporterar om dem till obducenten• samarbetar med obducenten och polisen enligt praxis på arbetsplatsen• förstår dokumenteringens betydelse och kan dokumentera fynden med många metoder, t.ex. med ritningar, fotografier, videoinspelningar och röntgenbilder
Examinanden kan utföra de inledande åtgärderna vid en obduktion och losstagningen av organ och organgrupper	Öppnande av den avlidne och losstagning av organ Examinanden <ul style="list-style-type: none">• tar loss organen enligt den överenskomna obduktionstekniken• väger organen och mäter kroppsvätskorna• identifierar specialsituationer, t.ex. främmande föremål, skador och blödningar, tarmslingor, luftemboli och smittorisker i samband med infektioner, och handlar ändamålsenligt i dessa situationer

	<ul style="list-style-type: none"> • assisterar polisen i dokumentering av fynd • bedömer gränserna för sitt ansvar, avbryter vid behov sitt arbete och informerar obducenten
<p>Examinanden an ta och behandla prov enligt anvisningar och överenskomna principer.</p>	<p>Tagning och behandling av prov Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av att ta olika prov för att få reda på dödsorsaken eller för att kunna utföra andra åtgärder (vetenskapliga undersökningar och undersökningsprov) och kan behandla olika prov på rätt sätt och behärskar praxisen vad gäller tillståndsförfarandet i dessa fall • känner till hur man preparerar prov och kan utföra prepareringar för senare undersökningar (t.ex. fixering av hjärnan) enligt verksamhetsenhetens praxis • kan ta histologiska prov, rättskemiska och rättsbiologiska prov (biokemiska prov och DNA-prov), asbest-, ben-märgs-, glas-kropp-, hår-, hud-, mun-, vagina-, änd-tarms-, faderskaps-, bakterie- och virusprov samt fryssnitts-, färsk- och kromosomprov • kan förvara, förpacka och sända prov samt korrekt dokumentera data om provet • assisterar polisen vid provtagning och förpackning • samarbetar med personal som transporterar och undersöker prov • underhåller de redskap och apparater som behövs vid provtagning enligt sitt ansvarsområde
<p>Examinanden iakttar i sitt arbete principerna vad gäller arbetarskydd, ergonomi, aseptik och välbefinnande i arbetet.</p>	<p>Minimering av arbetsrelaterade hälsorisker Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • arbetar planmässigt och följer skyddsinformationsbladen för kemikalier och reagens • behärskar den aseptiska behandlingen av färskprov och smittfarliga ämnen • följer i sitt arbete anvisningarna om hygien • kan skriva behövliga meddelanden och förebygger med sitt eget sätt att arbeta spridningen av smittor, t.ex. när det gäller smittfarliga avlidna känner examinandena till instruktionerna och följer dem • arbetar ergonomiskt korrekt

	<ul style="list-style-type: none"> • visar samarbetsförmåga i en mångprofessionell arbetsgrupp enligt det egna ansvarsområdet • beaktar det psykiska välbefinnandet och ber vid behov om arbetshandledning
Examinanden kan samarbeta i en mångprofessionell arbetsgrupp.	<p>Yrkesmässigt samarbete vid obduktion Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • samarbetar yrkesmässigt med poliser, kliniska eller vårdande läkare, kanslipersonal och laboratoriepersonal.
Examinanden kan bedöma sitt kunnande och utveckla sin yrkesskicklighet.	<p>Bedömning av sin egen yrkesskicklighet och identifiering av utvecklingsbehov Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer sitt kunnande realistiskt, vet sina gränser vad gäller kunnandet och handlar ansvarsfullt inom dessa gränser • fastställer sina utvecklingsbehov och planerar sin utveckling utifrån behoven

c) Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten i examensdelen Åtgärder under en obduktion påvisas och bedöms i autentiska arbetssituationer. Inrättningar och enheter där medicinska och/eller rättsmedicinska obduktioner kan utföras är lämpliga för påvisandet och bedömningen av yrkesskickligheten. Yrkesskickligheten kan påvisas och bedömas i miljöer som har angivits i planen för anordnandet av fristående examen, det vill säga den plan som utbildningsanordnaren har gjort upp och examenskommissionen godkänt. Vid behov kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten på det sätt som man redogör för i planen för anordnandet av fristående examen och som examenskommissionen har godkänt.

Bedömningen ska genomföras enligt trepartsprincipen i samarbete mellan arbetsgivar- och arbetstagarparter samt representanter för undervisningssektorn. Examenskommissionen fastställer kraven på bedömarens kompetens. Examinandens självvärdering utgör en väsentlig del av bedömningen. De bedömda prestationerna ska antecknas och examinanderna ska få feedback på dem omedelbart efter bedömningen.

3.4 Åtgärder efter en obduktion

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Föremål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden kan utföra de avslutande åtgärderna som hänför sig till en obduktion.</p>	<p>Att göra den avlidne i ordning Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av att göra den avlidne i ordning och kan stänga och tvätta den avlidne • kan förflytta den avlidne till kylrummet • klarar av specialsituationer som hänför sig till förvaring av avlidna, t.ex. ruttna, krossade och brända kroppar samt smittfarliga, oidentifierade avlidna och avlidna som ska sändas till utlandet
<p>Examinanden behärskar överlåtandet av avlidna.</p>	<p>Överlåtande av avlidna Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontrollerar den avlidnes identitet • hjälper vid behov till när den avlidne läggs i kistan och beaktar då den avlidnes kultur- bakgrund • kan göra i ordning avlidna barn • bemöter de anhöriga artigt och professionellt • samarbetar professionellt med representanter för begravningsväsendet och olika trossamfund • följer i specialsituationer polisens förordnande vid överlåtande av avlidna
<p>Examinanden kan sköta arbetslokaler, instrument, redskap och apparater.</p>	<p>Att sköta arbetslokaler, instrument och redskap Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • ser till att använda instrument blir tvättade • förstår betydelsen av olika desinfektionsmedel och desinfektionsmetoder och tvättar synliga fläckar på obduktionsborden och golvet • håller instrumenten och redskapen färdiga för användning enligt praxisen i arbetsenheten, lämnar in dem på service vid behov eller gör själv service på dem • följer arbetsplatsens instruktioner om avfallshantering och problemavfall • gör de lagerbeställningar som ingår i det egna ansvarsområdet • informerar om behov av specialstädning

<p>Examinanden behärskar den dokumentering och arkivering som hör till obduktionsarbetet.</p>	<p>Tekniska färdigheter i dokumentering Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • antecknar de åtgärder som hör till det egna ansvarsområdet tydligt och förståeligt så att uppgifterna vid behov kan användas senare • behärskar den statistikföring som ingår i det egna arbetet och antecknar och arkiverar de uppgifter som ska införas i patientdatasystemet/det patologiska datasystemet • känner till principerna för arkivering och följer praxisen i arbetsenheten vid arkivering
<p>Examinanden kan utvärdera sitt arbete och sina arbetssätt samt de utvecklingsbehov som finns i dem.</p>	<p>Färdigheter i utvärdering av det egna arbetet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • utvärderar kvaliteten på sitt arbete • bedömer realistiskt sina egna styrkor och utmaningarna vad gäller sin yrkesmässiga utveckling • förstår feedbackens betydelse för utvecklingen av sin yrkesskicklighet och tar professionellt emot feedback

b) Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten i examensdelen Åtgärder efter en obduktion påvisas och bedöms i autentiska arbetssituationer. Inrättningar och enheter där medicinska och/eller rättsmedicinska obduktioner kan utföras är lämpliga för påvisandet och bedömningen av yrkesskickligheten. Yrkesskickligheten kan påvisas och bedömas i miljöer som har angivits i planen för anordnandet av fristående examen, det vill säga den plan som utbildningsanordnaren har gjort upp och examenskommissionen godkänt. Vid behov kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten på det sätt som man redogör för i planen för anordnandet av fristående examen och som examenskommissionen har godkänt.

Bedömningen ska genomföras enligt trepartsprincipen i samarbete mellan arbetsgivar- och arbetstagarparter samt representanter för undervisningssektorn. Examenskommissionen fastställer kraven på bedömarnas kompetens. Examinandens självvärdering utgör en väsentlig del av bedömningen. De bedömda prestationerna ska antecknas och examinanderna ska få feedback på dem omedelbart efter bedömningen.

B. VALFRIA EXAMENSDELAR

3.5 Obduktionsarbete i speciella situationer och förhållanden

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Föremål och kriterier för bedömningen
Examinanden känner till de nationella och internationella verksamhetsprinciperna vad gäller speciella situationer och förhållanden vid obduktionsarbete och kan iaktta dem i en mångprofessionell arbetsgrupp.	Arbete i obduktionsarbetets speciella situationer och förhållanden Examinanden <ul style="list-style-type: none">• känner till nationella och internationella speciella situationer och förhållanden i sitt arbete• förstår betydelsen av verksamhetsprinciper och specialpraxis och väljer de korrekta rutinerna och teknikerna såväl i nationella som internationella arbetsgrupper• behärskar de speciella situationerna vid obduktion av personer som avlidit utomlands• kan som medlem av en mångprofessionell arbetsgrupp organisera de arbetsuppgifter som krävs vid obduktion av offer vid en storolycka• behärskar bekämpning av hälsorisker i arbetsuppgifter• handlar målinriktat vid undersökningar på plats och i arbetssituationer då avlidna identifieras• assisterar vid behov polisen på brotts- och olycksplatser
Examinanden känner till verksamhetsprinciperna för de olika faserna av identifieringen av avlidna och iakttar dem i sitt arbete.	<ul style="list-style-type: none">• förstår arbetsfördelningen mellan medlemmarna i en mångprofessionell arbetsgrupp i de olika faserna av identifieringen av en avliden• assisterar vid röntgenundersökningar, vid DNA-provtagning och i andra provtagningar eller undersökningar som kan behövas• följer rutinerna i de olika faserna av en identifieringsprocess vid obduktion

<p>Examinanden behärskar olika åtgärder och tekniker vid hantering av avlidna och kan handla enligt situationens krav.</p>	<p>Specialbehandling av smittfarliga och balsamerade avlidna Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår hälsoriskerna förenade med allmänfarliga smittsamma sjukdomar och skyddar sig i sitt arbete enligt givna instruktioner • känner till principerna för hur man går till väga vid obduktion av en formalinbehandlad person som avlidit utomlands och följer principerna • känner till de tekniker som används vid formalinbehandling, balsamering och uppsnyggning av avlidna och skyddar sig mot hälsorisker orsakade av kemikalier
<p>Examinanden kan bedöma sitt kunnande och utveckla sin yrkesskicklighet.</p>	<p>Bedömning av sin yrkesskicklighet och identifiering av utvecklingsbehov Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer realistiskt sitt nationella och internationella kunnande vad gäller speciella situationer och förhållanden • fastställer sina utvecklingsbehov och planerar sin utveckling i fråga om dessa • känner till begreppet kvalitetsarbete och dess betydelse som utgångspunkt för den yrkesmässiga utvecklingen

c) Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Examinanden påvisar sin yrkesskicklighet i examensdelen Obduktionsarbete i speciella situationer och förhållanden genom att skriva en rapport över verksamheten. Rapporten kompletteras med en redogörelse som beskriver förutsättningarna för och riskerna i verksamheten. I examensprestationen ingår också obduktionsarbete i de ovan nämnda speciella situationerna och förhållandena. Arbetet dokumenteras och till dokumenten fogas arbetslivsbedömarnas bedömningar. Examinanden gör också en personlig bedömning av de egna möjligheterna och förutsättningarna för att utföra obduktionsarbete i speciella situationer och förhållanden samt en plan för att utveckla sina förutsättningar.

Bedömningen ska genomföras enligt trepartsprincipen i samarbete mellan arbetsgivar- och arbetstagarparter samt representanter för undervisningssektorn. Examenskommissionen fastställer kraven på bedömarnas kompetens. Examinandens självvärdering utgör en väsentlig del av bedömningen. De bedömda prestationerna ska antecknas och examinanderna ska få feedback på dem omedelbart efter bedömningen.

3.6 Specialtekniker vid obduktionsarbete

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Föremål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden kan specialtekniker vid obduktionsarbete och behärskar provtagningen i samband med dessa inklusive tillståndsförfarandet och iakttar arbetarskyddsinstruktionerna.</p> <p>Examinanden kan göra silikongjutningar av blodkärl och behärskar olika avbildningsmetoder som används vid obduktionsarbete.</p>	<p>Behärskande av specialtekniker Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår behovet av specialtekniker i obduktionsarbete och behärskar de anvisningar, författningar och tillståndsförfaranden som gäller provtagningen och iakttar dessa • assisterar vid neuropatologisk obduktion • behärskar obduktioner av personer som dött av en smittsam sjukdom • assisterar vid obduktion av en person som dött i en olycka vid dykning med dykutrustning • assisterar vid obduktion av en person som dött på grund av brott mot liv • assisterar vid obduktion av ett barn som dött av plötslig spädbarnsdöd (SIDS), ett dödfött foster och ett nyfött foster • behärskar hjärn- och lungfixering • behärskar teknikerna vid mikrobiologisk och metabolisk obduktion • assisterar vid fastställande av luftemboli • assisterar vid obduktion av en person som avlidit på grund av hängning, strypning eller kvävning • assisterar vid en sådan obduktion av en drunknad person som kräver specialtekniker • assisterar vid obduktioner som görs på personer som avlidit i samband med vårdåtgärder och som kräver specialtekniker • känner till specialtekniker vid obduktion av personer som dött på andra speciella sätt, t.ex. på grund av främmande föremål i vävnader • behärskar obduktioner vid vilka det krävs specialtekniker med avseende på säkerheten i arbetet <p>Utformande av silikongjutningar och behärskande av avbildningsmetoder vid obduktionsarbete</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till betydelsen av silikongjutning vid obduktionsarbete och kan redogöra för hur den utförs

<p>Examinanden behärskar de vetenskapliga undersökningarna i sin arbetsenhet och följer instruktionerna om dem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • behärskar olika utbildningsmetoder i sitt arbete och kan hantera, arkivera och sända bilder • handleder studerande i specialtekniker vid obduktion <p>Informationssökning och utnyttjande av instruktioner</p> <ul style="list-style-type: none"> • skaffar information om sitt eget yrkesområde, delar i en mångprofessionell arbetsgrupp och kan ta och behandla behövliga prov
<p>Examinanden kan bedöma sitt kunnande och utveckla sin yrkesskicklighet.</p>	<p>Bedömning av sin yrkesskicklighet och identifiering av utvecklingsbehov</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer realistiskt sitt kunnande i specialtekniker • fastställer sina utvecklingsbehov och planerar sin utveckling utifrån behovet • känner till begreppet kvalitetsarbete och dess betydelse som utgångspunkt vid utveckling av specialtekniker

c) Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Yrkesskickligheten i examensdelen Specialtekniker vid obduktionsarbete påvisas och bedöms i autentiska arbetsituationer. Inrättningar och enheter där medicinska och rättsmedicinska obduktioner kan utföras är lämpliga för påvisandet och bedömningen av yrkesskickligheten. Yrkesskickligheten kan påvisas och bedömas i miljöer som har angivits i planen för anordnandet av fristående examen, det vill säga den plan som utbildningsanordnaren har gjort upp och examenskommissionen godkänt.

Arbetet dokumenteras och till dokumenten fogas arbetslivsbedömarnas bedömningar. Examinanden gör också en personlig bedömning av de egna möjligheterna och förutsättningarna för att behärska specialteknikerna vid obduktion samt en plan för att utveckla sina förutsättningar.

Bedömningen ska genomföras enligt trepartsprincipen i samarbete mellan arbetsgivar- och arbetstagarparter samt representanter för undervisningssektorn. Examenskommissionen fastställer kraven på bedömarnas kompetens. Examinandens självvärdering utgör en väsentlig del av bedömningen. De bedömda prestationerna ska antecknas och examinanderna ska få feedback på dem omedelbart efter bedömningen.

BILAGA

BESKRIVNING AV YRKESOMRÅDET OCH YRKESKICKLIGHETEN FÖR DEM SOM HAR AVLAGT YRKESEXAMEN FÖR OBDUKTIONSPREPARATOR

Beskrivning av yrkesområdet

Obduktionsarbetet utgör en del av hälso- och sjukvårdssystemet. Lagen och förordningen om utredande av dödsorsak kräver att en läkare konstaterar att en person är död och att dödsorsaken utreds innan den avlidna får begravas (lag 459/73 och förordning 948/73). Avsikten med en obduktion är att utreda dödsorsaken, dödsklassen och dödsmekanismen samt de händelser och förhållanden som hör samman med dödsfallet.

Nuförtiden försöker man med obduktioner också utreda sällsynta gen- och kromosomrelaterade samt neurologiska sjukdomar samt allt mer komplicerade tillstånd efter vård- och undersökningsåtgärder. Dessutom försöker man tillfredsställa polisens behov av allt mer komplicerade specialundersökningar. I många forskningsprojekt och vid utveckling av den medicinska praxisen har obduktionen en stor betydelse.

Beskrivning av yrkesskickligheten

Obduktionerna indelas i medicinska och rättsmedicinska obduktioner. Obduktionspreparatorn assisterar läkaren och polisen vid obduktioner och sköter förflyttningar av avlidna till obduktionssalen och förvaringsrummet samt överlåtandet. Dessutom deltar obduktionspreparatorn inom det egna ansvarsområdet och enligt de arbetsplatspecifika rutinerna i provtagning, förvaring, förpackning och försändning.

Kraven på en obduktionspreparators yrkesskicklighet innefattar planmässighet, företagsamhet, finmotoriska färdigheter, ordningssinne, förebyggande av smittor samt teknisk skicklighet vid användning av olika obduktions- och undersökningsredskap och metoder. Obduktionspreparatorn kan motivera utgångspunkterna för sitt arbete och då utnyttja kunskap inom området och handla etiskt.

Av en obduktionspreparator förutsätts förmåga att fatta beslut, att dokumentera data och att arbeta i en mångprofessionell arbetsgrupp. I obduktionspreparatorns arbete behövs tjänstvillighet, finkänslighet, empati och förmåga att professionellt bemöta avlidnas anhöriga och närstående. Obduktionspreparatorn följer i sitt arbete de gällande lagar, förordningar, bestämmelser och instruktioner som gäller yrkesområdet. Förmåga och vilja till att ständigt utveckla sig professionellt samt kontinuerlig utvärdering av sitt arbete och utveckling av sig själv garanterar att obduktionspreparatorn är framgångsrik i sitt arbete. Olika inrättningar och enheter där medicinska och/eller rättsmedicinska obduktioner kan utföras utgör obduktionsmiljöer.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen
Pb 380
00531 Helsingfors
tfn: 040 348 7555
www.utbildningsstyrelsen.fi